

homogenu celinu, ali nisu bez elementa istoka i zapada. Pored Srba radili su sigurno i umetnici sa ostrva i primorja, koji su govorili pored srpskog jezika i talijanskim i onim izgubljenim romanskim jezikom starosedelaca. Vrlo se lako moglo dogoditi da je zapadnjak radio na način istočnjački i Grk po načinu Italijana, prema želji mecene. Onaj osećajni elemenat koji je istakao g. Okunev u Nerezima, pre Italije, — nalazi se u Curtez d'Arges i Papanti u Moldaviji pod uticajem genoveskim ili bolje reći onih trgovaca i majstora koji su posredovali između Zapada i Istoka. Oni su širili možda i motive jermenske arhitekture. Nije ni Bizantija uticala na Italiju, ni obratno, već ekonomske veze, latinske kolonije na Krimu, Peri, na Arhipelogu i kolonije Grka u Južnoj Italiji i Veneciji su stvorili sintezu bizantsko-zapadnjačku, na suprot dvorskoj carigradskoj školi, stvarajući plebejsku, osećajnu slobodu izraza. — U vezi sa pitanjem slikara stoji zanimljiva rasprava g. prof. Vlad. R. Petkovića. Prilazi rasпис slikara Jovana u Patriaršiji pećskoj, dokazuje da grčki jezik, kojim je isti pisan, označava samo koliko je isti bio na ceni. I svi drugi srpski zapisi ove crkve svedoče o tome da imamo posla sa »učenim« srpskim slikarom. U članku se pominje među ostalima i ime slikara Dečana, Primorca Srda grešnog; isti je publikovan u »Starinaru« 1928.—30. G. Stefanescu povodom slika manastira Dobrovat ističe uticaj koji je, pored direktnog carigradskog, srpsko slikarstvo preko Vlaške na moldavsku umetnost. — Onda se dalje istražuju uticaji koji dolaze do izraza u prvoj romanskoj umetnosti, u arhitekturi Mudejara u Španiji i u Moldaviji do izražaja, — dovodeći u neobičnu vezu krajnji Istok i Zapad Sredozemnog mora. G. Protič ističe sassanidsko i bizantsko poreklo bugarske umetnosti. Uticaj sassanidski nalazi B. Filov na kapitalima crkve u Preslavu i Pirnovu. Pored nekoliko primeraka u primitivnoj hrišćanskoj umetnosti, — i onih u Kairokanu i u Veneciji, motiv vinovog lista

nalazi svoje cvetanje tek u gotičkoj umetnosti. Napominjemo da se lišće vinove loze u vezi sa akantom može naći kod nas na kapitelu u Dečanima.

Dok g. Strzigoewski dokazuje duhovitom komparativnom analizom u starohrišćanskim ostatcima građevina, kapitela etc. oko jermenske crkve u Diarbekiru — vezu sa iranskom i severnom dekoracijom (Oseberg!), dotle g. Vasić u crkvi Mladog Nagoričina odbija svaki dosad pretpostavljeni uticaj Jermenske i dovodi je historiskom i umetničkom analizom sa Starim Nagoričinom i spomenicima doba Stevana Lazarevića u vezu.

Usporedna analiza stila fragmenata slikarstva zidnog u Sv. Sofiji ohridskoj (sa Vodočom etc.) uspela je g. Okunevu, i ako do očišćenja fresaka ove crkve ne može se smatrati definitivnom. Poneke slike predviđene i naknadno otkrivene — publikovao sam u »Starinaru« 1931. — Nesumnjivo među najzanimljivije članke spada Milletov o ikonografiji vizije Petra Aleksandriskog. U srpskoj umetnosti razlikuju se dve različite stilske grupe. Gračanica i Manasija služe se antičkim uzorima, a Matejić daje realističku pretstavu. — Studija g. I. Grabara o poreklu i razvoju ikonografskog tipa Umiljenja Bogorodice posle Kondakova, Libračeva, Alpatova i Lazareva, Anisimova i Mijateva — dokazuje bizantsko poreklo ovog motiva u IX.—X. stoleća; prve variante i parafraze pojavljuju se pri kraju XI. stoleća, a kopije velike vrednosti preko Kieva dospevaju u Vladimir i Moskvu u XII. stuleću. Ista kompozicija sa nežnom idejom materinskog bola i ljubavi ima svoj razvoj, a susrećemo je često u našem srednjevekovnom slikarstvu XIV.—XVI. stoleća. G. Grabar pominje u Studenici taj motiv u temi Ane i Marije.

G. Sotiriou daje osobitu zanimljivu studiju drvorezbarstva u bizantinskoj umetnosti, ali ne uzima u obzir velik deo te skulpture u našoj oblasti.

Gjorgje Manno-Zissi

BILJEŠKE

* Pažnje vrijednim nastojanjem g. dr. Miloslava Stojadinovića, prvog potpredsjednika opštine grada Beograda, i uz neobično agilnu suradnju gospode dr. Marije Ilić-Agapov, upravnice Opštinske Biblioteke, u Beogradu je došlo još 1929. do formiranja Muzeja grada Beograda, koji je zasad još u neposrednoj vezi s rečenom tamošnjom gradskom knjižnicom. Ta

nova kulturna ustanova tim je važnija, jer je u vrijeme rata propao stari gradski arhiv tako, što su ga Austrijanci uništili. Državni arhiv u Beogradu tek djelomice može u koncepciji beogradske historije nadopuniti prazninu, koja je nastala pomenutim uništenjem; tamošnje najstarije isprave datiraju istom iz prve polovine XIX. stoljeća. Zato valja da pripomožne materijal stvari, koje

su izvan arhiva i koje se još mogu pokupiti. Uprava Muzeja Grada Beograda uspjela je doista da sakupi izvjestan broj povjelja, različnih arhivalija, pa grafičkih jedinica (slika starog Beograda). Osim toga se u muzeju nalazi i zbirka slika savremenih umjetnika u vezi s arhitekturom Beograda. Sam predsjednik opštine g. ing. Milan Nešić također je muzejskom pitanju poklonio svoju pažnju a darovao i glasovitu kolekciju ruskog vojnog fotografa Gromanija iz g. 1877./1878. što se tiče Beograda i Srbije. Čim se Muzej Grada Beograda smjesti u dolične prostorije, »Narodna Starina« donijeće o njem iscrpljiv prikaz.

* Novi sarajevski muslimanski tjednik »Slobodna Riječ« donio je u svom 1. broju i bilješku pod naslovom »Biblioteka Vakufske direkcije«: »Ovdašnja vakufska direkcija namjerava da u dvorištu Begove džamije, u prostorijama u kojima su smještene kancelarije za funkcionere, imame, i ostalo osoblje, osnuje biblioteku, u kojoj bi se skupile sve knjige (čitabi), koje se sada nalaze u posjedu kod mnogih starih muslimanskih porodica i koje se gube i kvare, jer im sadašnji vlasnici ne poznaju pravu vrijednost i zbog toga ne pripisuju naročitu važnost. Takvih knjiga od velike vrijednosti ima po čitavoj bivšoj Bosni i Hercegovini vrlo mnogo i one su do sada bile u besćenje prodavane raznim strancima. Ovom svojom namjerom Vakufska direkcija želi da sačuva te knjige od propasti i da ih skoncentriše na jednom mjestu. Mi smo mišljenja da bi tu novu biblioteku trebalo ujediniti sa Begovom Kjutubhanom i onda ih učiniti jednom korisnom javnom bibliotekom, kojom bi se naš svijet mogao koristiti. Upravu te biblioteke treba povjeriti ljudima od rada, i valjanim za koje će biblioteka biti mjesto živog i intenzivnog rada, a ne »tenefushana«, gdje se ispijaju čajevi i prepričavaju Nasrudin-hodžine šale«.

I ovo je dakle problem, koji bi valjalo riješavati u skupnoj akciji čuvanja naših narodnih starina zbog evidencije i katastra cijeloga materijala. Ali zato je preduvjet: stručno spremljeni novi zakon za naučne biblioteke (»uređa radi« sastavljene bibliografije, koje bi država trebala štampati, kad je po našim bibliotekama sva sila ne preopterećenog osoblja) i nov zakon o arhivima na osnovi mišljenja svih mjerodavnih stručnjaka.

* Otkopavanje starohrvatske crkve sv. Vida u Sutvidu kod Janjine. Početkom ove godine je g. dr. Zvonimir Bjelovučić, predsjednik Hrvatskog Starinarskog društva u Dubrovniku, otkopao ruševinu starodrevne crkvice sv. Vida

kod Janjine. Crkvice je duga tri metra, a široka dva metra. Zidovi su sačuvani u visini od jednog metra. Kod crkvice je gomila kamenja; navodno se rušilo sa bivših zidova. Od crkvice vodi t. zv. »ulica«. Na zad 200 godina u Sutvidu je živjelo 18 duša po popisu pučanstva republike dubrovačke. Narod priča, da su stari našli zvono ove crkvice, oko koje je sada obrasla gora. Ornamentalnih uložaka nema, što je znak da su i prije ovdje kopali i odnijeli, ako je što još vrijedilo. Ovakvih starohrvatskih crkava imade nekoliko na poluotoku Pelješcu. (Isp. u ovom svesku članak g. dr. N. Zv. Bjelovučića »Ruševine crkvice sv. Jurja u Janjini«.)

* Društvo za promet stranaca u Sušaku pokušalo je jednim pozivom općinstvu da pokrene pitanje o osnivanju mjesnoga muzeja.

* Mjeseca januara o. g. bila je u Umjetničkom Paviljonu u Beogradu izložba ikona i kopija starih srpskih crkvenih fresaka. Prilozi su bili skupljeni iz muzeja u Beogradu i u Skoplju, isticale se nadalje privatne zbirke: Nj. Vel. Kralja, zatim gdje Ivanke Krakov, g. ing. Sekulića i dr. Pozitivna je strana ne samo u tomu, što su zainteresovani mnogi privatni domovi za svoje umjetničko-historijsko blago već je dobit i u tomu, što se sada može nakon ovog prvog pokušaja pomišljati i na sastavljanje jednog katastra te materije. Istina, tom je prilikom u štampi palo mnogo prekora na adresu pravoslavnih crkvenih vlasti, koje da nijesu susretljive pothvatima ove vrste, i ako je samu izložbu otvorila Nj. Svetost patrijarh g. Varnava. Tako primjećuje g. Veljko Petrović u »Politici« (11. I. 1931.): »Naše crkvene poglavice ne smeju samo obećavati osnivanje nekog crkvenog muzeja već odmah sada moraju pristupiti pretresanju onih memljivih čoškova i polica, i pomoću jedne komisije stručnjaka, izvršiti odbir, pa sve što vredi staviti na ugled, popravku i čuvanje našim javnim zbirkama. Privremeno, dok se taj crkveni muzej ne sagradi, ali odmah, jer mi znamo kako tamo brzo propadaju te svete stvari, lepi i važni dokumenti, ikone i utvari. Stoga, neka nam Bog oprost, mi praštamo i onoj novoj profesiji pacova i špekulanata koji podmićući zvonare i klisare izvlače stare ikone i prodaju. Jer, iako je takav novac odvratnoga zadaha, ništa nije sličniji izmirni ni smrad plesni, mišjih trica, uskisle stočne repe i kljuka u čemu, tako često dotrajavaju gnjijući naše lepe živopisane daske, po manastirima i parohijskim hramovima. Ne samo što je pobožnije očistiti ih i sa strahopoštovanjem obesiti ih u

svetlim muzejskim ili privatnim odajama, na oči prosvetljenom ljubopistvu, nego će samo tako one još uvek vršiti izvesan blagotvoran i živ uticaj na današnje i buduće naraštaje. Točeći se od truleži i crvi u slepome i vlažnome mraku, i nevidene a kamoli blagosiljane i celivane, one su nemoćne da saopšte nama čar onog ikonskog našeg, tajanstvenog, slatkog pravoslavlja».

U istom listu osvrće se (13. I.) na izložbu i g. Sreten Stojanović m. o. ovako: »Nije to samo slučaj sa našim običnim građanima da su rado primali nove ikone koje, nažalost, najvećim delom nemaju nikakve ne samo umetničke vrednosti nego su bez ukusa, bez mašte, bez stila, ni dobro ocrtane, ni dobro slikane. Nego su i mnoge crkve uspele da sebi pribave molere koji će im ukrasiti oltare i zidove, a stare ikone su bacane u podrume. Freske nisu samo upropašćivali kaluderi, čuvari manastira. Oni nisu znali šta čuvaju, a niko se nije našao da im to objasni a još manje da im naredi. Tako je eto sve išlo do skorih dana. Uz stare manastire udarane su kule bez veze, freske premazivane katranom, stare bronzne i mramori prani su kiselinom i skidana im je patina koja prestavlja veliki deo vrednosti. Ova izložba ima na prvom mestu taj značaj što će svi doći do saznanja od kolike su vrednosti ikone, freske i stari drvorezi i tada se više neće dogoditi da budu bronzirani«.

* Zagrebačke »Novosti« (5. II. 1931.) javljaju, da je sisački veleindustrijalac g. Petar Teslić poklonio Državnom Arhivu u Dubrovniku 25.000 Din. Svota će se upotrebiti za uređenje fotografskog laboratorija.

* Vrlo je kuriozno, što javlja beogradska »Politika« u svom broju od 27. III. 1931. povodom otkrića nekoliko rimskih grobnica u selu Kostolcu na Dunavu, staromu Viminacijumu, 18 km od Požarevca. »Ta velika rimska varoš leži danas pod debelim slojem veoma plodne zemlje. I Kostolac i drugo bogato selo, Drmno, sazidana su isključivo od materijala starog Viminacijuma. Tamošnji seljaci u dokolici tragaju za starinama; u tu svrhu imaju naročitu spravu, kojom buše zemlju, i kad udare u nešto tvrdo, tu kopaju. Tako je seljak Mihajlo Stević ovih dana bušio takvom spravom na svome imanju tražeći starine i otkrio pet rimskih grobnica. U jednoj od tih grobnica bio je glavni sanduk težak stotinu kilograma, a u njemu ostaci neke devojčice sa malim zlatnim mindušama od crnih staklenih đinđuva, nekoliko ukosnica i nekoliko alatki za kozmetiku. Pored drugih objekata koji su ovde nađeni naročito je važna jedna Venera od kosti. Pošto mi-

lonska Venera nema ruke, ko zna neće li ova mala Venera doprineti rešenju problema kako su bile postavljene ruke na milonskoj Veneri. Svi su ovi predmeti nabavljeni za Narodni muzej. Sa druge grobnice izvučen je nadgrobni spomenik težak oko 2.000 kilograma, bogato ukrašen figurama, sa urezanim natpisom koji veli da u toj grobnici počiva Kornelije Rufus, opštinski časnik autonomnog grada Viminacijuma, da je živio 70 godina i da mu je spomenik podigla žena Ulpija Rufina i naslednici. Na spomeniku je prikazan i lik toga časnika, samo mu je glava odbijena. Na tom kompleksu ovih dana su seljaci kopali na više mesta. Nađen je jedan vanredno lepo izrađen kapitel, ogromnih dimenzija. Muzejski stručnjak koji je otišao u Kostolac, i sve to video, zaprepašćen i nemoćan je stajao pred ovom preduzumljivošću seljaka, koji kopaju varvarski, bez sistema i bez nadzora, upropašćujući često objekte od neocenjive vrednosti. Jedan seljak je ovih dana na tome mestu učinio jednu strašnu stvar: upropastio je jednu grobnicu sa živim freskama, od vrednosti koju je teško proceniti, samo zato da bi došao do nekoliko stotina cigala. Ovo rušenje, na štetu ne samo nauke nego i samih tih seljaka, traje na tome mestu već desetina godina. Predmete kupuju spekulanti koji ih posle prodaju muzeju za skupe pare. Ima, istina, među stanovnicima Kostolca i prijatelja muzeja, koji kupuju nađene predmete, poklanjaju ih muzeju, i izlaze na susret muzejskom osoblju. Tu je na prvome mestu gđa Leposava Todić, udova ktitora kostolačke crkve, G. Joca Vertovšek, kafedžija i posednik, ukazuje muzejskom osoblju besplatno gostoprimstvo, stavlja na raspoloženje i kola i radnu snagu, i poklanja muzeju nađene predmete. Utešna je još pojava u ovoj nevolji što se mladi sveštenik Živojin Marković, prijatelj starina, zauzeo, da spasava što se može spasti. A i od zakona o muzejima, koji je spreman, očekuje se da će učiniti kraj ovom zlu, koje je na štetu i sela i nauke«.

* Predlog za osnivanje Gradskog Etnografskog Muzeja u Subotici. Srpska pravoslavna crkvena opština u Subotici podnijela je u gradskom senatu jednu predstavku u tomu smislu, nudeći u najam zadužbinu Dušana Radića: »... Stojeći tako na najlepšem mestu a svojina vlasnika koji se nikada neće menjati uz povoljne uslove grad bi mogao da jevtino dođe do jedne zavidno lepe palate u kojoj bi mogao odmah smestiti potrebni gradski muzej, biblioteku, čitaonicu itd. Poznata je stvar da je Subotica na železničkoj raskrsnici za inostranstvo. Skoro svake nedelje proputuju kroz Suboticu strane

ugledne i viđene osobe i korporacije. Oni obično po nekoliko sati provedu ovde čekajući dalju vezu. U međuvremenu tome svako od njih poželi da upozna na brzu ruku Suboticu, da vidi nešto interesantno i karakteristično za jugoslovenstvo, ili specifično bunjevačko obeležje ovoga grada. Načelnici raznih vlasti u takovim prilikama su često u nezgodi jer na žalost ne mogu da zadovolje ničim kulturne želje i ljubopitstvo kadgod možda vrlo sudbonosno za nas u koliko je taj stranac publicista, javni radnik, političar ili možda čak vidjeni faktor u Ligi naroda itd. Mi smo Subotičani na brzu ruku u stanju da se pohvalimo samo sa grandioznom našom gradskom kućom. No i ona je samo spoljašnji znak, pa i to ne naše kulture, jer je građena za vreme Magjara i u njihovom duhu. Mi bi trebali strancu da prikazemo nešto zanimljivo sa našeg istorijskog i etnografskog gledišta. Mi bi trebali da mu na brz i lak način dademo grafikone i slikama jasnu sliku da je Subotica zaista jugoslovenska a kao duševnu poslasticu trebalo bi dati mu da u ovako imponantnoj kući vidi mali ali potpun etnografski znak bunjevačkoga domaćeg života, koji bi se prikazao u 2—3 sobe sa lutkama i stvarima. Naravno bi se mogli okarakterisati zanimljivi običaji kod njih kao što su svadba, materice, kraljice itd. Kao dopuna ovoga muzeja mogla bi da posluži najstarija gradska arhiva, arhive crkava, povelje i dokumenti od istorijskoga značaja. Moglo bi se prikazati isto tako i poljoprivredni život našega grada kao i istorijat robovanja i oslobođenja Subotice. Možda bi se moglo nešto karakterističnoga adaptirati za ovaj muzej iz muzeja-arhiva gospodina Joce Vujića iz Sente (ono što se odnosi na bunjevštinu) i dra. Joce Milekića iz Subotice uz njihov pristanak i oznaku da je to njihova svojina. Naravno da bi se moglo uzeti i nešto egzotično iz Vojnićeva muzeja za koji je poznato da potpuno propada zbog nestajanja prostora, i ako mu je vrednost velika. Ovako sastavljen muzej sa priključkom možda gradske biblioteke zaista bi bio biser grada i postao bi našim javnim ponosom kao što su ponos takovi muzeji i u drugim još manjim od Subotice gradovima. Ovakav muzej nam je potreban kao kora hleba. Njega valja ostvariti čim pre i bez obzira na teška vremena, jer on treba da posluži nama za našu nacionalnu jugoslovensku afirmaciju pred strancima koji često nisu na čisto sa Suboticom jer ih je vrlo mnogo drugih koji drukčije informacije daju o Subotici nežaleći uz to ni truda ni velikih materijalnih žrtava za štampu i neprijateljsku propagandu. Ovako ostvarenje muzeja nesumnjivo bi dragovoljno pomogla i država i banovina. Na Vama je samo da učinite prvi sudbonosni korak, da izrečete po-

trebu muzeja i da mu odmah osigurate ovako velelepne prostorije, koje neće moći uvek naći». »Dnevnik«, Subotica III. br. 197.

* Među komentarima, koji su se javljali nuz pripreme radove za buduću zakon o narodnim muzejima uklopio se i problem čuvanja starina (spomenika) na terenu t. j. onih objekata, koji ostaju na svom tlu i ne mogu u muzej. Tako se javilo protumišljenje onoj osnovi, koja bi rado svekoliko čuvanje starina koncentrirati u muzejima, dok se protustranka javlja tzv. konservatorskim uredima (komisijama ili povjerenstvima za čuvanje spomenika) što u nas već postoje u par mjesta n. pr. u Ljubljani, Splitu i Zagrebu. U »Srpskom Književnom Glasniku« (N. S. XXXIII. s. 212.) g. A. Deroko, docent univerziteta, piše za beogradsko područje tim povodom m. o. i ovo: »... Ne postoji jedan jedini centralni muzej za celu zemlju, koji bi okupio sve stručnjake u zemlji, tako da u njemu može biti koncentrisan i sav rad na brizi oko starina i ove vrste. Danas beogradski umetničko-istorijski muzej ima za upravnika jednog od najvećih stručnjaka u pitanjima baš o tim arhitektonskim starinama, i on bi svakako bolje organizovao taj posao na celome području nego ijedna druga organizacija. Ali zakoni se ne prave za jednu generaciju niti za pojedine pokrajine. Praktični slučajevi, pak, u radu oko arhitektonskih starina, baš ovih poslednjih nekoliko godina, pokazali su da je neophodna saradnja svih stručnih snaga cele zemlje da se jedan spomenik, na pr. jedna stara zadužbina kraljevska iz Srednjega veka, ne bi proizvoljno restaurirao, da ne kažemo unakazio. I posle sasvim proizvoljnih radova Violet Le Dik-a, koji je u Francuskoj na svoju ruku restaurirao stare spomenike, došla je Komisija za istorijske spomenike (Commission des monuments historiques). Slične komisije naučnika i stručnjaka postoje danas u svima kulturnim zemljama, kao vrhovno telo koje se o starinama brine (čak i svuda oko nas kao na pr. u Austriji, Rumuniji, Grčkoj i Italiji). Pa i mi sami imamo već jednu sličnu komisiju, i to pri Sv. Sinodu (jer su nam arhitektonske starine većinom religioznoga karaktera), koja je zamenila raniju takvu komisiju bivšega Ministarstva vera. Tu organizaciju ne bi trebalo ukidati. Naprotiv, trebalo bi je proširiti i upotpuniti. Takvo telo, formirano od stručnjaka iz cele zemlje, može jedino pravilno organizovati rad u celoj zemlji. Njegov nedostatak je u tome što je ono dosada bilo čisto teorijsko, dok spomenici i starine na terenu zahtevaju praktične radove. Te praktične radove mogu izvoditi samo ljudi praktičari, na samome terenu. To bi bila tehnička lica (oni se mogu zvati bilo »konservatori starina«,

bilo kako drukčije), koja bi imala sedišta u pojedinim centrima krajeva bogatijih starinama. Ona bi odatle radila, praktično na terenu, i to pomoću tehničkih odeljaka Ministarstva građevina i pojedinih banovina (kao izvršnih organa), a pod naučnom vrhovnom kontrolom centralne komisije, koju bi sačinjavala elita arheologa, istoričara umetnosti, arhitekta-specialista i svih ostalih stručnjaka. Rad beogradske Komisije sastojao se do sada, u glavnome, u davanju uputstva organima Ministarstva građevina kako da se koji praktičan rad na dotičnome spomeniku izvede. Međutim, radove bi trebalo da izvede ne sami organi toga ministarstva — jer svaki arhitekta nikako nije samim tim i stručnjak-specialista za ovakav posao — već bi ih ti organi imali izvoditi samo kao izvršna organizacija, koja već postoji na terenu i može na sebe da primi izvođenje sveg praktičnog rada (kao i vođenje birokratskoga dela posla sa prvim u vezi), ali samo pod stalnim vodstvom stručnjaka konservatora starina, koji bi stajao pod kontrolom vrhovne centralne komisije. Ti konservatori brinuli bi se, razume se, sa svojim područnim organima, i o čuvanju i održavanju starih, kao i o iznalaženju novih spomenika».

* Iz prospekta i narudžbenice, što nam ga je poslala nakladna knjižara »Jadran« u Dubrovnik (pošt. pret. 62.) saznajemo, da je doista izašao »Zbornik iz dubrovačke prošlosti« što su ga posvetili g. »Milanu Rešetaru o 70oj godišnjici života prijatelji i učenici«, a razabramo, da je to ujedno i »drugi godišnjak« revije »Dubrovnik«, koju smo jedno vrijeme primali u zamjenu. Ni izdavači, ni urednici, ni rečena revija ne poslaše nam recenzioni primjerak (more domestico, kao i u slučaju Šišićeva zbornika), nego sudeći iz pisanja dnevnih novina čini se, da je pothvat prekrasno uspio, pa možemo samo požaliti ovaj propust prema »Narodnoj Starini« tim više, što je g. dr. Rešetar i odličan suradnik ovoga časopisa.

* Priređivački odbor za međunarodni studij populacije što je sazvan u Rim za 7. do 10. IX. 1931. pozvao je na učestvovanje i naše uredništvo.

* Glavna V. skupština Hrvatskog Starinarskog Društva u Dubrovniku, 22. III. 1931. Predsjednik g. dr. Zvonimir Bjelovučić izvjestio je o pregledavanju starina u Cavtatu, o otkopanoj starohrvatskoj crkvi sv. Vida kod Janjine, te o različnim zamolnicama koje su upućene Hrvatskom Starinarskom Društvu. Predlaže, da se istraže još starine Cavtata, Stona i Lopuda, kao i mi-

steriozni oktagon u kući bivšeg pl. Sorgo. sada g. Kristovića na Rijeci. Ističe radnju o Lopudu, tiskanu nedavno u Dubrovniku, koju je napisao, osobito obzirom na starine, crkve i ornamentiku od IX.—XI. stoljeća iz doba starohrvatske umjetnosti Don Visko Lisičar. Iza izvješća predsjednikova razvila se diskusija, u kojoj sudjeluju: dr. Posedel prof. Josip, dr. Talija prof. fra Urban, Don Niko kan. Gjivanović, dr. Kisić Niko, dr. Velnić fra Bogoljub. Stvoreni su različni zaključci na predlog Don Nika Gjivanovića, da se osnuje historijska biblioteka Dubrovnika i okolice, da se sakuplja bibliografija o Dubrovniku i njegovom teritoriju od Konavala do Pelješca, kao i historijske fotografije. Izabrana je konačno nova uprava: Predsjednik: Dr. Bjelovučić Zvonimir, advokat; potpredsjednik: Don Gjuro Krečak, župnik; tajnik: dr. Velnić fra Bogoljub; blagajnik: dr. Kisić Niko; custos: prof. Zec Pero; odbornici: dr. Posedel prof. Josip, dr. Talija prof. fra Urban don Niko kan. Gjivanović, don Ante kan. Liepopili, Savj. Vodopić Miše, Scattolini Ivo, slikar, Kunčević Ivo, Fortunić Vlaho, pisac, Glunčić Pavo.

* Beogradski dnevnik »Politika« interesuje se u br. 21. I. 1931. u članku »Gradska arhiva u Zemunu« pitanjem, što će biti s rečenom pismohranom: da li će ostati i dalje u podrumima gradske kuće, delimično i na — njenom tavanu (očekujući istoričara, koji će joj pokloniti zaslužujuću pažnju) ili će biti predana s ostalim opštinskim inventarom centralnoj upravi u Beogradu? »Ili će, što bi bilo najpravičnije, merodavni odrediti naročitu stručnu komisiju, koja bi imala da izvrši odabiranje i da dokumenta vredna proučavanja predadu nekoj od naših državnih arhiva, ili kojoj drugoj sličnoj ustanovi«. Površnim pregledom, sudeći po spoljnim obeležjima, arhiva sadrži dokumenta od 1753 godine pa sve do naših dana. Dokumenta su pisana na srpskom jeziku, na latinskom i najviše na nemačkom. Ima nešto i na mađarskom. Do posle rata u arhivi se nalazio i veliki broj knjiga i dnevnih listova. Sada toga ima manje, pošto je jedan deo prenesen u Beograd u cilju proučavanja».

* U vezi s mnogim još uvijek neriješenim arhivalnim pitanjima u Jugoslaviji nameće se jedno vrlo aktuelno; što je s arhivom bivše c. i kr. korpskomande u Zagrebu? Poznato je, da je ta komanda bila dugi niz godina i centar vojne krajine, pa je prema tomu bila i politički aktivna. U tom njenom zakulisnom djelovanju (do najnovijih dana) leži bez dvojbe zakopano mnogo historijsko blago naše novije prošlosti te je velik interes budućeg

naučnog rada, da se ta materija sačuva. Poznato je pak, da u Zagrebu postoji Kr. Državni Arhiv i da bi u njegovu kompetenciju spadao interes i za ovo pitanje. Druga se partija aktualnih arhivskih problema Jugoslavije tiče jedne sistematske komisionalne racije širom države po svim političkim i sudskim uredima (vulgo po njihovim tavanima i podrumima, a naročito po njihovim bivšim rezervatnim registraturama) da se spase, što se još dade spasiti dokumenata za političku historiju južnih Slovena od polovine XIX. stoljeća do 1918. Možda će se sva ova pitanja krenuti iz stagnacije, čim se donese novi zakon o arhivima, dotično kad se razbudi nov život u ovim ustanovama na osnovi novooga zakona.

* Istorijsko Društvo u Novom Sadu održalo je 2. VII. 1931. sjednicu pod

predsjedanjem g. dr. St. Stanojevića, prof. univ. iz Beograda. Izvjestitelji su bili sekretar društva g. dr. Dimitrije Kirilović, upravnik Državne Arhive u Novom Sadu, i urednik društvenog »Glasnika« (o kome će »Narodna Starina« u svoje vrijeme referirati) g. dr. Dušan J. Popović, prof. univ. iz Beograda. Nedavno je, kako čitamo, isto društvo izdalo monografiju g. dr. L. Mirkovića, profesora beogradskog univerziteta »Starine Fruškogorskih manastira«. Društvo namjerava izdati i cjelokupna djela Ilariona Ruvarca, nadalje hoće da arheološki prekapira grad Bač i da publikuje jedno djelo o istorijskim starinama u bivšoj Vojvodini. Poznati sabirač starina g. Joca Vujić iz Sente izabran je za počasnog člana društva, a za redovne članove: g. dr. Grgur Jakšić, profesor univerziteta u Beogradu, i g. dr. Mihailo Dinić, srednješkolski profesor u Dubrovniku.

PRIVATNI PROMICATELJI ETNOGRAFSKOG MUZEJA U ZAGREBU

Drago Paulić, Zagreb. Različne knjige i fotografije.

Petar Vujnović, muzejski povjerenik Vel. Solna, srez. Glina. Dvije poculice i osam dijelova poculica, torba iz sela Jukinac, srez Glina.

Maksi Mogan, Zagreb. Više komada starog veziva za crkvene svrhe.

Marija Prprek, Stružec, srez Kutina. »Čanak«-kepića, »kunč«, naprava za namještanje kose i poculice.

Radmila Stojanović, Vranja. Dva peškira sa utkanim ukrasom.

Anton Ulrich, Zagreb. Škrinja »kobilas« iz okoline Slav. Broda.

Katica Hrvoj, Potok, srez Kutina. Jaram za svinje.

Blaž Dujić, Okoli, srez Kutina. »Jognjilo«, posredstvom Dr. L. Brozovića.

Grga Barić, Okoli, srez Kutina. »Jognjilo« (ognjilo) posredstvom Dr. L. Brozovića.

Antun Popijač, Voloder, srez Kutina. Nož za pravljenje drvenih žlica. Posredstvom Dr. L. Brozovića.

Stjepan Beljeta Klaić, Potok, srez Kutina. »Palčnica« — starinska naprava za sputavanje palaca, kod hapšenja. Posredstvom Dr. L. Brozovića.

Stjepan Junković, Krvaj, srez Kutina. Ognjilo. Posredstvom Dr. L. Brozovića.

Stef Kramarić, Potok, srez Kutina. Dvije »papuče« (»klini«) za sputavanje goveda. Posredstvom Dr. L. Brozovića.

Dr. Leander Brozović, sreski veterinar, muzejski povjerenik, Kutina. Vaga za

dizanje kola, »bodlec« za odbijanje teleta od krave, »bukagije«, negve za konja, ognjilo.

Vladimir Tkalčić, upravnik Etnografskog muzeja, Zagreb. Dvije svirale, cigaretluk, lula, pehar iz Zagorja, svijećnjak, posuda zemljana za vodu iz Bosne, posuda zemljana za vodu iz Grčke, lončić.

Obitelj Miće Maroslavca, Donji Miholjac. »Kita« od dožetve.

Dr. Emilija Lazić, Ogulin. Pekva (pokljuka) za pečenje kruha.

Obitelj Miće Maroslavca, Bockovac, Donji Miholjac. Par mingjuša od srebra.

Edo Marković, zamjenik generalnog direktora Jugoslavenske banke, Zagreb. — Šest pisanica iz Brsečine (Južna Dalmacija).

Dr. Lujo Milić, odvjetnik, Zagreb. Žensko odijelo, Slano kod Dubrovnika.

Vladimir Tkalčić, upravnik Etnografskog muzeja, Zagreb. Tkanina iz Bosne.

Tereza Paulić, asistentkinja Etnografskog muzeja, Zagreb. Marama (šamija) iz Semeljaca.

Mihaela Hoffiller, Zagreb. Terličje (sir) iz Kamnika.

Dr. Branko Gušić, asistent univerziteta, Zagreb. Gaće suknene. Drobnyačka jezera.

Dr. Leander Brozović, sreski veterinar, muzejski povjerenik, Kutina. Kravski zvon, kresar, jaram za svinju, klip za svinju, »drevo« za kravi oko vrata, osti, bukagije (2 para), foja, tri vrške, omot strakač, račja mreza, lajbek.